

KVALITETSREDOVISNING 2008 FÖR NORRMALMS FÖRSKOLOR

Nämndens samlade analys av kvalitetsredovisningen och förslag till åtgärder för utveckling

Norrmalms förskolor håller en hög kvalitet och uppfyller målen i läroplanen och de kommunala styrdokumenterna i hög grad. Till grund för denna bedömning ligger bl.a. enheternas egna kvalitetsredovisningar, förvaltningens dialog med enheterna och resultat från brukarundersökningen för 2008.

Norrmalms stadsdelsnämnd har haft två nämndmål med pedagogiskt fokus för förskolorna under 2008:

Förskolorna ska öka andelen förskollärare

Förskolorna på Norrmalm har ökat andelen förskollärare från 56 % till 58 % under 2008. Norrmalm är den stadsdel som har högst andel förskollärare i staden och högt över genomsnittet som är 38 %. De viktigaste orsakerna till den höga andelen förskollärare är det systematiska utvecklingsarbete som bedrivs, det pedagogiska ledarskapet och det rika utbud av kompetensutveckling som erbjuds.

Öka tillgången till goda pedagogiska miljöer som inspirerar till lek och lärande

En lokalinventering har genomförts för att bedöma den pedagogiska miljön. Inventeringen visade att de flesta förskolorna har väl utvecklade pedagogiska miljöer inomhus men det finns ett behov av att anpassa lokalerna till ett modernt arbetssätt och även ett visst behov av underhåll. Utemiljön på förskolegårdarna behöver också utvecklas för att ge barnen större valmöjligheter. En stor satsning har därför påbörjats för att inventera och utveckla utomhusmiljön på stadsdelens förskolor.

Enheternas självvärderingar visar att inomhusmiljön ger stora möjligheter till inflytande för barnen. Utemiljön bedöms som ett utvecklingsområde.

Självvärdering med BRUK – bedömning, resultat, utvärdering och kvalitet

Alla arbetslag på förskolorna har våren 2008 använt detta verktyg för utvärdera sitt arbete. Självvärderingarna visar på en hög måluppfyllelse inom följande områden:

- Pedagogisk dokumentation, pedagogisk miljö och barns lärande
- Barns inflytande i projekt och möjligheter till egna val
- Värdegrund, likabehandling, jämställdhet och bemötande av barnen
- Barn i behov av särskilt stöd
- Miljöarbete och kretslopp

De goda resultaten går att koppla till de stora utvecklings- och fortbildningsinsatser som gjorts de senaste åren utifrån ett utforskande och reflekterande arbetssätt med fokus på barns lärande. Den höga andelen förskollärare, möjlighet till reflektion i pedagogiska nätverk och utvecklingen med pedagogiska ledare och s.k. pedagogistor på enheterna har också bidragit till detta.

Enheternas självutvärderingar definierar att arbetet inom följande läroplansområden behöver utvecklas:

- Flerspråkiga barn och språkutveckling
- Barns möjligheter att reflektera över den pedagogiska dokumentationen och inflytandet över verksamheten
- Utemiljön på förskolegårdarna

Brukarundersökning 2008

I den stadsövergripande brukarundersökningen som genomfördes i början av 2008 når Norrmalms förskolor tredje bästa resultat i staden, vilket är något sämre än 2005 då förskolorna i stadsdelen fick näst högsta betyg i staden.

Resultaten från årets brukarundersökning bland föräldrar visar att Norrmalms förskolor får höga värden inom följande områden:

- Barnens trivsel i förskolan
- Möjligheterna för barnen att leka, lära och utvecklas
- Bemötande, trygghet och relationer
- Föräldrakontakten med personalen och utvecklingssamtalen
- Personalens kunnsighet och kompetens

Resultaten från årets brukarundersökning bland föräldrar visar att Norrmalms förskolor behöver utvecklas inom följande områden:

- Föräldrasamverkan och inflytande
- Utomhusmiljön
- Personalomsättning och frånvaro

Barnomsorgsgarantin

Barnomsorgsgarantin har kunnat uppfyllas under året genom ett intensivt arbete för att bygga ut förskoleverksamheten och utnyttja lokalerna effektivt. Det genomsnittliga antalet barn i småbarnsgrupperna är 14,2 barn, vilket är något högre än kommunfullmäktiges mål om 14 barn. Genomsnittet i storbarnsgrupperna är 16,7 barn vilket är lägre än stadens mål om 18 barn i grupperna. Förskolorna kommer under 2009 att utveckla arbetssätten och organisationen av barngrupperna för att uppnå fullmäktiges mål om 14 barn i småbarnsgrupperna under året.

Åtgärder för utveckling enligt förra årets kvalitetsredovisning

1. Inventera och följ upp den pedagogiska miljön på alla stadsdelens förskolor
2. Utveckla utemiljöerna på stadsdelens förskolor

Resultat och analys:

Stadsdelsförvaltningen har under året genomfört en lokalinventering bland annat för att genomlys kvaliteten i den pedagogiska miljön inne och ute. Alla förskoleavdelningar besöktes och en dialog fördes med ledningen på förskolorna. Lokalinventeringen visade att ca 20 avdelningar/grupper har en väl utvecklad pedagogisk miljö med rum i rummen, struktur och många valmöjligheter för barnen. Cirka 70 avdelningar/grupper har en utvecklat en pedagogisk basmiljö där det går att förbättra delar i miljön, medan ca 10 avdelningar/grupper inte alls uppfyller kraven på en god pedagogisk miljö inomhus.

De flesta förskolorna behöver utveckla den pedagogiska miljön och arbetssättet på förskolegården, för att ge barnen möjligheter till mötesplatser och olika val.

Arbetet med att utveckla de pedagogiska miljöerna inne och ute kommer att fortsätta under 2009. Särskilda medel har avsatts för att anställa en projektledare som arbetat med utveckla förskolegårdarna.

3. Kartlägga och utveckla arbetet med de flerspråkiga barnen

Resultat och analys:

En projektledare har varit anställd under året för att tillsammans med en referensperson på varje enhet kartlägga vilka språk som finns bland barnen på Norrmalm och vilka flerspråkiga pedagoger förskolorna har tillgång till. Kartläggningen visade att det på Norrmalm finns ca 200 flerspråkiga barn varav ca 50 haft tillgång till modersmålstränare. Den visade också att det finns ca 50 pedagoger på Norrmalms förskolor som har en flerspråkig kompetens.

Utifrån kartläggningen och dess resultat har en stor utbildningsinsats genomförts under hösten 2008 för att öka medvetenheten i arbetet med de flerspråkiga barnen hos alla pedagoger inom förskolan. Alla familjer med flerspråkiga barn har fått ett särskilt utvecklingssamtal där en kartläggning av barnets språkdomäner har gjorts. De flerspråkiga pedagogerna har fått en särskild utbildningsinsats för att deras kompetens ska kunna användas på förskolorna.

Utvecklingsarbetet med de flerspråkiga barnen kommer att fortsätta med särskilda utbildningsinsatser under 2009.

4. Bidra till att förskolorna stärker samarbetet med grundskolorna i stadsdelen

Resultat och analys:

En arbetsgrupp har bildats för att följa upp övergången från förskolan till grundskolan och fritidshemmen. Gruppen har arbetat fram en ny modell för samverkan, där förskolan under hösten 2008 bjöd in skolans pedagoger i förskoleklass till ett pedagogiskt café för att presentera hur förskolorna arbetar med pedagogisk dokumentation och barns lärande. Caféet var mycket uppskattat av skolorna och de kommer under våren -09 att bjuda in förskolans pedagoger för att presentera hur de arbetar med barns lärande.

5. Följa upp hur förskolorna i högre grad låter föräldrarna delta i arbetet med kvalitetsredovisningen och utvärderingen av verksamheten

Resultat och analys:

Förskolorna har under hösten 2008 gått igenom resultaten från stadens brukarundersökning med föräldrar på bl.a. föräldramöten och föräldraråd. Resultaten har i hög grad använts som underlag i förskolornas förbättringsarbeten och Norrmalms stadsdelsförvaltning kommer att beställa en egen brukarundersökning från USK under 2009.

6. Erbjud utbildningsinsatser för chefer och ledare i arbetet med bedömning och analys av resultat

Resultat och analys:

Alla chefer inom barn- och ungdomsavdelningen har under 2008 utbildats i bedömning och analys med utgångspunkt från varandras kvalitetsredovisningar. Fokus har varit på att få fram tydliga resultat som är kopplade till verksamhetens mål och åtaganden. Utbildningen var förlagd så att enheterna skulle ha med sig denna kunskap då de skrev sina egna kvalitetsredovisningar.

Tre förskolenheter deltar i den stadsövergripande satsningen på utbildning i lokalt kvalitetsarbete.

7. Fortsätta att följa upp och stödja enheternas arbete med att utveckla effektiva ledningsorganisationer

Resultat och analys:

På barn- och ungdomsavdelningens chefsmöten har diskussioner förts med enheterna kring hur man utvecklar effektiva ledningsorganisationer med chef, biträdande chef, pedagogiska ledare och arbetsplatsledare. Framförallt arbetsplatsledarnas roll har varit i fokus i dessa diskussioner.

Resultaten från stadens medarbetarundersökning har använts på varje enhet för att bl.a. få fram medarbetarnas syn på ledarskapet. Resultaten från medarbetarenkäten och andra undersökningar visar att cheferna behöver utveckla sitt arbetssätt för att nå ut i hela organisationen och säkra att verksamhetsplan, likabehandlingsplan och andra gemensamma överenskommelser når ut i vardagsarbetet.

En stor utbildningsatsning kommer att genomföras våren 2009 för att utveckla effektiva ledningsgrupper och väl fungerande arbetslag.

8. Kartlägga orsakerna till den höga personalomsättningen

Resultat och analys:

En enkät har under hösten 2008 gått ut till alla 75 förskollärare som slutat under 2007/2008. Resultatet visar att några viktiga orsaker till att förskollärarna slutat är höga krav, stress och missnöje med arbetsledningen. Skäl som anges är allt ifrån att man inte blivit bekräftad i sin kompetens till att man hamnat i direkt konflikt med arbetsledningen. De flesta som slutat har arbetat kortare tid än tre år i stadsdelen. Cirka 70 % av förskollärarna som slutat kan tänka sig att börja arbeta på Norrmalm igen bl.a. för att de haft tillgång till pedagogiska nätverk och andra utvecklingsmöjligheter.

För att motverka den höga personalomsättningen kommer cheferna arbeta med att förtydliga förväntningarna vid rekryteringen. Utvecklingsinsatser kommer också att påbörjas under 2009 för att tydliggöra och förbättra det pedagogiska ledarskapet hos cheferna. Stadsdelsförvaltningen har numera också en gemensam introduktion för alla nyanställda för att ge en bild av helheten, förutsättningarna och resurserna inom stadsdelen.

Åtgärder för utveckling och särskilda satsningar 2009

Norrmalms förskolor strävar efter att höja kvaliteten ytterligare med utgångspunkt från resultaten 2008. Utvecklingsområdena är i stort desamma som under 2008, och har beskrivits ovan.

1. Utveckla den pedagogiska miljön inne och ute
Enheterna kommer att utveckla pedagogiska basmiljöer utifrån sina självutvärderingar och den lokalinventering som genomfördes 2008. De flesta förskolorna behöver förbättra den pedagogiska miljön och arbetssättet på förskolegården, för att ge barnen möjligheter till mötesplatser och olika val.
2. Utveckla arbetet med barns språkutveckling och de flerspråkiga barnen
Fortbildningsinsatser ska genomföras bl.a. föreläsningar med Veli Toumela, nätverk för tvåspråkiga pedagoger och utbildning för alla arbetslag i hur de kartlägger barns språkdomäner. Tre enheter kommer att ha ett samarbete med utbildningsradion för att öka pedagogernas kompetens i ett språkutvecklande arbetssätt.
3. Stärka samarbetet med grundskolorna i stadsdelen
Förskolorna och skolorna har en formell överenskommelse kring samarbetet och under våren kommer skolorna bjuda in förskolans pedagoger till pedagogiskt café för att reflektera över arbetssätt och organisation.
4. Stärka samverkan med föräldrarna
Förskolorna ska tydliggöra formerna för samverkan och innehållet i det pedagogiska arbetet. Förvaltningen kommer att beställa en ny brukarundersökning från USK liknande den som genomfördes 2008.
5. Följa upp och stödja enheternas arbete med att utveckla effektiva ledningsorganisationer
Flera nya ledningsfunktioner har vuxit fram som t ex biträdande chef, pedagogisk ledare och arbetsplatsledare, vilket ger medarbetare möjligheter att utvecklas och gå vidare till nya roller. En stor utbildningssatsning kommer att genomföras våren 2009 för att utveckla effektiva ledningsgrupper och väl fungerande arbetslag.
6. Sänka personalomsättningen bland förskollärare
För att motverka den höga personalomsättningen kommer cheferna arbeta med att förtydliga förväntningarna vid rekryteringen. Enheterna ska arbeta på olika sätt för att sänka stressnivån och ge medarbetarna möjlighet till reflektion.

Utvecklingsinsatser genomförs 2009 för att tydliggöra och förbättra det pedagogiska ledarskapet hos cheferna. Stadsdelsförvaltningen har numera också en gemensam introduktion för alla nyanställda för att ge en bild av helheten, förutsättningarna och resurserna inom stadsdelen.

Förutsättningar

Organisation

Norrmalms barn- och ungdomsavdelning består av förskola, fritid, social omsorg för barn och unga samt omsorg om barn och unga med funktionsnedsättning. Avdelningen ansvarar för att ge goda förutsättningar till lärande och utveckling för barn och ungdomar i åldern 0-19 år och har en helhetssyn på barns och ungdomars vardag genom ett nära samarbete mellan samtliga verksamheter.

En samverkansöverenskommelse är upprättad mellan stadsdelsförvaltningen och utbildningsförvaltningen för att tydliggöra samarbetet mellan förskola, grundskola, fritid och socialtjänst på Norrmalm.

Norrmalms förskolor är organiserade i sju resultatenheter fördelade på 30 olika förskolor. Varje enhet har cirka 200-250 barn och cirka 50 anställda. I en av enheterna finns en liten grupp för infektionskänsliga barn och tre utegrupper. Det finns också en öppen förskola i Vasaparken.

Personal

325 förskollärare och barnskötare arbetar på Norrmalms förskolor per den 15 oktober 2008. Omräknat till heltidstjänster är fördelningen enligt följande:

Utbildningsnivå	Kvinnor	Män	Totalt
Förskollärare/ lärare mot yngre år	167	9	176
Barnskötare	94	6	100
Saknar ped. utbildning	28	0	28
Summa antal heltidstjänster	289	15	304

Ett medvetet förbättringsarbete har genomförts av enheterna och förvaltningen för att höja andelen förskollärare, vilket gett synliga resultat. Andelen förskollärare är 58 % vilket är en ökning med 2 procentenheter jämfört 2007 och 3 procentenheter högre än 2006. Skillnaden är dock stor inom stadsdelen där Mitt i City förskolor ligger högst med 68 % förskollärare och Sabbatsbergs förskolor lägst med 51 % förskollärare.

Var och en av de sju förskoleenheterna leds av en förskolechef. Fyra av enheterna har biträdande chefer och fyra enheter har pedagogiska ledare som tillsammans

med förskolechefen leder arbetet. Alla förskolor har någon form av arbetsplatsledare som har ett ledningsansvar på respektive förskola och oftast ingår i enhetens ledningsgrupp.

Maten till förskolebarnen lagas av kockar eller ekonomibiträden.

Barngrupperna

I stadsdelen finns 111 avdelningar/grupper jämfört med 102 under 2007. 56 av dessa är småbarnsavdelningar med barn som är tre år eller yngre.

Antalet förskoleplatser har utökats i snabbt takt under de senaste åren, se nedanstående tabell.

År	Antal inskrivna barn¹	Ökning	Ökning jämfört med 2003
2003	1172		
2004	1264	92	92
2005	1325	61	153
2006	1392	67	220
2007	1475	83	303
2008	1533	58	361

Cirka 40 förskolebarn är barn i behov av särskilt stöd och har åtgärdsprogram.

53 % av förskolebarnen på Norrmalm går i kommunal förskoleverksamhet och 47 % går i enskilt drivna förskolor.

Cirka 15 % av förskolebarnen på Norrmalm är flerspråkiga enligt den kartläggning som förvaltningen gjort under 2008.

Lokaler

Förskolorna är med några få undantag belägna i flerbostadshus där man delar utegård med hyresgästerna. Under den kraftiga utbyggnad som skett de senaste åren har det varit mycket svårt att etablera nya ändamålsenliga lokaler. Norrmalm är en av de mest tätbebyggda stadsdelarna vilket gör det svårt att hitta markytor för nya förskolor eller tillfälliga lokaler i paviljonger.

Trots detta har cirka 60 nya förskoleplatser skapats under 2008 genom omdisponeringar av befintliga lokaler. Befolkningsprognosen visar på en fortsatt ökning av antalet förskolebarn i stadsdelen, därför planeras en utbyggnad även under 2009.

¹ Medelvärde utifrån antal barn inskrivna i BOSKO per den 31/3 och 30/9

Verksamhetens mål och bedömningsgrunder

Förvaltningen har i kvalitetsredovisningen för 2008 utgått från hur väl förskolorna uppfyller målen i läroplanen, stadens förskoleplan, kommunfullmäktiges budget och stadsdelsnämndens verksamhetsplan. Bedömningen grundar sig på:

- Stadens brukarundersökning 2008
- Enheternas kvalitetsredovisningar
- Självvärdering utifrån ett urval av BRUK- indikatorer

- Den löpande dialogen med enheterna på chefsmöten, pedagogiska forum, strategidagar etc.
- Särskilda satsningar på att utveckla den pedagogiska miljön och arbetet med de flerspråkiga barnen
- Statistik i BOSKO och personaladministrativt system
- Barnsäkerhetsarbetet i stadsdelen
- Utvärdering av de pedagogiska nätverken
- Stadens och Skolverkets inspektionsrapporter

Systematiskt kvalitetsarbete

Förskolorna på Norrmalm är enligt regeringens förordning (1997:702, 2001:649) skyldiga att upprätta en kvalitetsredovisning för verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska vara framåtsyftande och ligga till grund för enhetens utvecklingsarbete och verksamhetsplanering.

Förskolorna har i slutet av september 2008 överlämnat sina kvalitetsredovisningar till förvaltningen och i dessa gjort en bedömning av måluppfyllelsen utifrån sina åtaganden som är kopplade till de kommunala målen och läroplanens målområden.

Stadsdelsförvaltningen har gjort en samlad bedömning av förskoleverksamheten på Norrmalm utifrån enheternas kvalitetsredovisningar och andra uppföljningar. Den samlade kvalitetsredovisningen för Norrmalms förskolor lämnas över från stadsdelsnämnden till utbildningsnämnden och ligger till grund för stadens gemensamma kvalitetsredovisning för förskola och skola.

Norrmalms förskolor utgår både från stadens kvalitetssystem, ILS, och från målen i läroplanen då man formulerar sina åtaganden i verksamhetsplanen. Verksamhetsplanen följs sedan upp i tertiärrapporter, kvalitetsredovisningen och verksamhetsberättelse under året. Intentionerna är att så långt det är möjligt samordna de kommunala och statliga styrsystemen för att undvika en dubbelrapportering från enheterna.

Stor vikt har lagts vid att utveckla och systematisera dialogen mellan stad, nämnd och enheter under de senaste åren. Detta utvecklingsarbete har lett till mer lärande och utveckling i kvalitetsarbetet.

Förskolenheterna på Norrmalm har dialoger och stor delaktighet bland medarbetarna i arbetet med verksamhetsplan och utvärdering. Detta sker bland annat vid arbetsplatsträffar, utvärderingsdagar, möten med arbetslag och skriftliga utvärderingar från arbetslagen.

Under de senaste åren har betoningen legat på att utveckla bedömning och analys, bland annat i syfte att enheterna bättre ska koppla kvalitetsredovisningen till verksamhetsplanen. Kvalitetsredovisningarna från enheterna för 2008 innehåller i högre grad än tidigare resultat och en analys av dessa. Tre enheter deltar med sina ledningsgrupper i stadens utbildning i lokalt kvalitetsarbete.

I samband med kvalitetsredovisningen för 2008 har enheterna använt ett självvärderingsmaterial som bygger på Skolverkets BRUK-indikatorer. I denna självvärdering har förskolorna gjort en tydligare bedömning av måluppfyllelsen utifrån starka och svaga sidor samt utvecklingsområden.

Enligt Skolverkets bedömning måste föräldrarna göras mer delaktiga i förskolornas arbete med kvalitetsredovisningen och utvärderingen av verksamheten.

Analys av resultat samt bedömning av måluppfyllelse

Utveckling och lärande

Resultat, bedömning och analys

Förskolornas egna utvärderingar och brukarundersökningar visar att barnen ges goda förutsättningar till utveckling och lärande och att verksamheterna har en hög grad av måluppfyllelse. Detta bekräftas också av stadens brukarundersökning och inspektionsrapporter. En framgångsfaktor är att förskolorna under flera år systematiskt har arbetat utifrån en Reggio Emiliainspirerad barnsyn.

Norrmalms förskolor har gett verksamheten en mer pedagogisk inriktning bland annat genom att utveckla den pedagogiska dokumentationen. Förskolebarnen på Norrmalm har i stort tillgång till en pedagogisk miljö med mötesplatser som inspirerar till lek och lärande anpassad efter barnens åldrar. Utvärderingarna visar dock att det finns förskolor och avdelningar där man behöver göra miljön mer stimulerande och utmanande.

Omfattande utbildningsinsatser erbjuds pedagogerna bl.a. genom stadsdelens fyra pedagogiska nätverk, högskoleutbildning i pedagogisk dokumentation och olika former av handledning. Alla förskollärare har inom arbetstiden 4-5 timmar per vecka för planering och reflektion.

Verksamheten på förskolorna präglas av en modern barn- och kunskapssyn där utforskandet, nyfikenheten och lusten att lära utgör grunden. Förskolorna arbetar i stor utsträckning med barnen i mindre projektgrupper där varje barn får utrymme att utforska och lära. Barnens lärande dokumenteras regelbundet bland annat i bild, text och portfolio.

Personalen arbetar medvetet med att utveckla barnens språk och förmåga att kommunicera med andra. Förskolorna lägger stor vikt vid att stärka barnens identitet och deras förmåga att berätta, reflektera och ge uttryck för sina uppfattningar. Förskolebarnen erbjuds många olika former av kulturaktiviteter både på den egna förskolan och genom besök på olika teatrar, stadsbiblioteket etc.

I stadens senaste brukarundersökning var 86 % av föräldrarna mycket nöjda eller ganska nöjda med en stimulans deras barn får för att lära och utvecklas. Det är högst i staden och något högre än år 2005 då motsvarande värde för Norrmalms förskolor var 85 %.

Utvecklingsområden

- Utveckla arbetssätt och former för att låta barnen reflektera över den pedagogiska dokumentationen
- De pedagogiska utemiljöerna i förskolan måste utvecklas ännu mer så att de erbjuder mötesplatser och möjligheter till utveckling och lärande.

Normer och värden

Resultat, bedömning och analys

Förskolorna arbetar systematiskt med att stärka barnens självkänsla, att våga stå i centrum och att våga säga ifrån. Alla förskolor har arbetat med att ta fram lika-behandlingsplaner och förankrat dem bland pedagogerna.

Skolverkets bedömning är att alla förskolor på Norrmalm har en likabehandlingsplan som lever upp till kraven i lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Detta visar att de utvecklings- och utbildningsinsatser som genomförts har gett goda resultat.

Enligt brukarundersökningen från 2008 är 95 % av föräldrarna mycket eller ganska nöjda med personalens sätt att vara mot barnen: Det är det högsta värdet i staden och högre än genomsnittet på 90 %. Resultatet beror sannolikt på

förskolornas arbete med värdegrunden, hög vuxentäthet och en hög andel välutbildade barnskötare och förskollärare.

Stor vikt läggs också vid säkerheten kring den fysiska miljön. Alla förskolor har barnsäkerhetsombud som träffas regelbundet och alla tillbud/skador anmäls till förvaltningen. Barnsäkerhetsombuden gör regelbundet barnsäkerhetsronder enligt särskild checklista.

I Skolverkets inspektionsrapport från 2006 lyftes arbetet med de flerspråkiga barnen fram som ett utvecklingsområde vilket överensstämmer med den kommunala inspektionen och enheternas egna utvärderingar. Ett stort utvecklingsarbete har genomförts under året för att integrera arbetet med de flerspråkiga barnen i den ordinarie verksamheten. En kartläggning av alla flerspråkiga barns språkdomäner har gjorts som underlag för dialogen mellan förskolan och föräldrarna. De flerspråkiga pedagogernas kompetens används i större utsträckning än tidigare.

Enligt enheternas självutvärderingar (BRUK) har det systematiska arbetet med barn i behov av särskilt stöd lett till en hög måluppfyllelse och att dessa barn inkluderas i den ordinarie verksamheten. Det finns ett väl utvecklat arbetssätt där förskolorna kartlägger barnen genom att arbeta fram ett pedagogiskt utlåtande och sedan ett åtgärdsprogram för att klargöra vilken typ av extra stöd barnet behöver.

Personalen har tillgång till handledning från stödteamet Framnäs som har specialkompetens inom en rad olika områden. Förvaltningens samordnare för barn i behov av särskilt stöd samarbetar och ingår i en rad olika nätverk med specialister som till exempel Framnäs stödteam, Habiliterings- och autismcenter och BUP. Föräldrarna erbjuds täta samtal och får ge sin syn på barnet i det pedagogiska utlåtandet och då förskolan upprättar åtgärdsprogram.

Föräldrar har under 2008 erbjudits föräldrastöd i form av KOMET-utbildning som bygger på att föräldrarna ska få en bättre och mer positiv relation till sitt barn. Erfarenheter från de förskolor som haft föräldrar med på utbildningen, visar att samverkan mellan förskola och föräldrar blivit bättre sedan föräldrarna deltagit i KOMET-utbildningen. Detta är ett exempel på hur förskolorna arbetar med tidiga och förebyggande insatser.

Flera förskolor har utvecklat ett systematiskt arbetssätt för att arbeta med genus och jämställdhet, men bedömningen är ändå att det är en bra bit kvar innan alla förskolor och grupper når läroplanens mål. Brukarundersökningen från 2008 visar på ett bättre resultat för hur medvetet personalen arbetar för att ge flickor och pojkar lika möjligheter jämfört med samma undersökning från 2005. År 2008 var 73 % av föräldrarna mycket eller ganska nöjda med jämställdhetsarbetet jämfört

med 67 % år 2005. Förskolorna bedömer att detta är ett fortsatt utvecklingsområde i sina självutvärderingar.

Flera förskolor arbetar systematiskt och når en hög måluppfyllelse i arbetet med natur, miljö och ekologi. Några av dessa är certifierade enligt Grön flagg. Arbetet behöver dock utvecklas ytterligare.

Utvecklingsområden

- Genus och jämställdhetsarbetet ska utvecklas för att skapa en medvetenhet på alla förskolor om denna fråga
- Förskolorna ska utveckla arbetet med de flerspråkiga barnen
- Arbetet med natur, miljö och kretslopp behöver spridas till alla förskolor i stadsdelen

Barns inflytande

Resultat, bedömning och analys

Såväl kommunal som statlig inspektion samt enheternas egna utvärderingar visar att Norrmalms förskolor når en hög grad av måluppfyllelse för barns inflytande i verksamheten. Barnen har inflytande över sin vardag och kan själva påverka vad de vill göra i stor utsträckning.

Förskolorna arbetar aktivt och medvetet med barninflytande. Personalen är intresserad av och följer upp hur barnen upplever sin vardag. Pedagogerna är lyhörda, medforskande och observerar barnen i till exempel projektarbeten och barnintervjuer. Dessutom har alla förskolor på Norrmalm lagt ner ett stort arbete på att förbättra den pedagogiska innemiljön för att ge barnen möjligheter till egna val. Ett utvecklingsområde är skapa en utemiljö på förskolorna som ger barnen större inflytande.

Utvecklingsområden

- Pedagogerna kan bli bättre på att återkoppla till barnen så att de förstår vad deras önskemål och synpunkter lett fram till. Barn och personal kan också i högre grad planera aktiviteter tillsammans.
- Förskolornas utemiljöer bör utvecklas så att barnen får större möjligheter till olika val

Samverkan

Resultat, bedömning och analys

Enheterna bedömer att man i hög grad lever upp till läroplanens intentioner när det gäller betydelsen av en nära och förtroendefull relation till barnens föräldrar.

Resultatet från brukarundersökningen 2008 visar att 87 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med personalens bemötande vid hämtning och lämning, vilket är det samma som genomsnittet i staden.

Föräldrarna är också i väldigt hög grad nöjda med informationen från pedagogerna på förskolan och utvecklingssamtalen enligt stadens senaste brukarundersökning. När det gäller möjligheter till inflytande är det dock fler föräldrar som gett ett lägre omdöme.

En slutsats några förskolor gjort är att ju mer av den pedagogiska dokumentationen som presenteras på till exempel föräldramöten desto mer stärks dialogen och samverkan med föräldrarna.

Förskolornas och föräldrarnas bedömning är att inskolningen och introduktionen till förskolan fungerar mycket bra. Under 2008 har de flesta förskolorna börjat använda en föräldraaktiv inskolningsmodell då föräldrarna och barnen är med i verksamheten under hela dagarna.

Utvärderingarna av den nya modellen av inskolning visar att barnen är mer trygga och lugna då inskolningen är avslutad. Personalen upplever också att de får en mycket närmare relation till föräldrarna/familjen och som får en större förståelse för den dagliga verksamheten, genom att de deltagit i alla förekommande aktiviteter.

Skolverkets inspektion lyfter fram övergången från förskola till skola/fritidshem som ett utvecklingsområde vilket överstämmer med enheternas kvalitetsredovisningar. Det finns utarbetade rutiner för övergången till förskoleklassen och vilka uppgifter som ska lämnas över från förskolan till skolan/fritidshemmet. Förskolorna måste dock etablera ett bättre samarbete med förskoleklassens och fritidshemmets personal kring pedagogiska och innehållsmässiga frågor. Syftet är att skapa en större samsyn på barnens lärande med läroplanerna som grund.

Utvecklingsområden

- Förskolorna måste förstärka samarbetet med grundskolorna i stadsdelen för att skapa ett gemensamt synsätt på barnens lärande
- Förskolorna kommer att tydliggöra formerna för samverkan och innehållet i det pedagogiska arbetet